

40 Janez Bizjak

bizjak

KOROŠKA SPOZNAVJA

Anali Carinthiae a. D. 1971

Za dojemanje bistva slovenske stvarnosti na Koroškem je treba v naši zavesti odriniti preživete predstave o nekakšni otožno valoviti pokrajini, predvsem pa se moramo enkrat za vselej posloviti od neproblemskih prividov iz starih koledarjev in šolskih učbenikov, kjer smo si misterij koroškega prostora prikrivali z idiličnimi podobami, ki so tako hitro zvođenele že na prvem potepanju onkraj Karavank, ko sem ob glavni cesti prebral sveže prebarvan napis: Kärnten ist deutsch in malo naprej na lesenem plotu še: Kärntner, sprich deutsch. To je bilo v letih širjenja ideje odprtih meja, ko smo Slovence na Koroškem in v Julijski Krajini (Porabje se ponovno prebija v našo povojno miselnost šele zadnja leta) začeli aktivistično obravnavati z originalno koeksistenčno formulacijo: most med dvema državama.

Kdor si želi za slovensko bivanje v zasebni natočiti čistega vina, naj prej sam v sebi ovrednoti ali razvrednoti zgoraj omenjeno imaginarno vodilo našega povojnega (ne)rešavanja problematike Slovencev izven meja SRS, ker je le v svoji nerensosti in neodgovornosti zmoglo odkriti izvirno politično-filozofsko interpretacijo naše bistrovizidnosti: slovenska manjšina naj bo most med narodi, most med državama z različnim družbeno političnim sistemom, ustvarjalna vez med dvema kulturama na evropskem preprihu. Takšna definicija je le utelešenje miselnih zablod, ki jim botrujejo ponižnost, nepomembnost, pretirana obzirnost in razumevanje problemov drugih, velikodušna odpuščanja ter načelne odpovedi. Čudež "mostu" se ni prikazal v Parizu za Francoze v Aosti, ne v Rimu za Istrane, še manj na Dunaju za Južne Tirolce; čudež je samo naš, ljubljanski, v Celovcu in Trstu pa ga označajo v naprednost spreobrnjeni domoljubi. Vera v ta čudež je dokaz nebojgljenega obnašanja v evropski politični stvarnosti, ponovno oživljanje tolikokrat obsojene nedoraslosti za razumevanje bivanjskega trenutka.

Kadar so odnosi med dvema državama prijateljski in normalni, dialog enakovreden, stvaren ter v obojestransko korist, tedaj pač ne potrebujemo še mostov nad brezni, ki jih ni. Kjer pa so resnično potrebni posredniki, le-ti ne morejo biti iz vrste ali drugega tabora, ker v takem primeru nimajo kaj posedovati in predstavljajo samo objekt enostranskega podrejanja popuščanja oz. žrtve na šahovnici političnega taktiziranja. Stara zgodovinska modrost je to!

Zato slovenska skupnost v zamejstvu, zaenkrat, ne more biti noben most, nikakršen cenen objekt vsiljevanja v internacionalizem zagledano trenutno situacijo, ker je v svojem bistvu nedeljiva sestavina narodnega subjekta. Takšno cenoeno reševanje osnovnih eksistenčnih problemov zamejskih Slovencev ni nič drugega kot zavestno zavajanje na brezskrbna pota brezbriznosti in neodgovornosti ter hkrati uspešno poneumljanje že tako porazno neosveščene in nacionalno nezainteresirane slovenske družbe.

Kako so na Koroškem izkoristili naše ponujanje z mostom, dokazuje stvarnost zadnjih let; stvarnost, ki jo napolnjuje dobrodušno feldvebelsko krošnjarjenje s šolsko politiko, prikriti z angelskim nasmeškom Ferdinanda Wedeniga, pa Klausovo vsakoletno vljudnostno obredovanje na vrhu Triglava, kjer so mu stregli velmožje ljubljanski, ali pa Simova v avstrosocializmu namočena frazeologija.

Če so se glede Koroške v naši notranjosti podrli prenekateri ideali in prepričanja, če se je kdaj skalila svežina občutja za lepo in

iskreno, potem je za to osiromašenje krivo tudi sedanje obnašanje krške (celovške) škofije. Prečastiti gospod krški škof, obvarovan okužbe s pokoncilskim duhom, pre dobro ve za duševno nasilje, ki ga njegovi varovanci utrjujejo med koroškimi Slovenci v imenu Resnice in Ljubezni. To nasilje dobiiva svoje najbolj spontane in nekontrolirane izbruhe prav pri prapočelu slovenske omike ter državnosti, pri Gospe sveti. Nimamo prostora niti namena ponavljati znanih dejstev v delovanju župnika Mucherja in somišljenikov enake vrednosti, poudariti pa je treba, da to kvazikršćanstvo, prežeto z boleznim protislovenskim fanatizmom, ni od danes, ni osamljeno, da tej bedi dvojne resničnosti vsem koncilom navkljub zaenkrat kljubujejo le še svetli liki redkih podjunskih, rožanskih in ziljskih Čedrnacev.

Kritičnost današnjega slovenskega stanja na Koroškem je bolj vznemirljiva kot v času podpisa državne pogodbe, ko se je v razumevanjem prepojena slovenska psiha še predajala odrešilnim obljubam leve ali desne demagogije. Če od tistega obetajočega paketa, prelepljenega s sedmim členom, Slovenci nismo dobili še nič otipljivega (razen morda slovensko gimnazijo, katere rojstvo je bilo bolj plod izrednih naporov zaslužnih posameznikov kot pa iz obveznosti izhajajoča normalna dolžnost avstrijskih oblasti), če se je razvrednotila jugoslovska strategija mostu v vedno večjo asimilacijo, če si vsemu navkljub po toliko letih na suhe berške skorje še vedno mažemo pokvarjene obete na lepši jutri, potem naša mlada osveščena generacija na Koroškem, obogatena z nikakršno obremenjenostjo ali spodsrljajem iz preteklosti, res ne more izbrati druge poti, kot da na ekstreme in nasilje začne odgovarjati z bolj nepopustljivim jezikom, ki ga ponižna in s samoodpovedjo omamljena slovenska duša doslej ni bila vajena.

utrjujejo oportunitizem, mlačnost, nenačelnost in preživelo rodoljubje, so za novo vizijo slovenskega hotenja potrebni tudi skrajneži, morda celo nekaj tako imenovanih nacionalistov. Na Koroškem so zato toliko več vredne in dobrodošle akcije Komiteja za odkrivanje skritih konfliktov. Takim izbruhom mladostne energije ne bo kos niti heimatdienstsko zmerjanje s šovinističnimi mazači ne pomirjajoči nasveti slovenskih političnih predstavnikov; niti policijski lov na čarovnice, najmanj pa odklonilno stališče dopisnika ljubljanskega Dela. Kot smo se v študentskih letih navduševale ob rojstvu revije Mladje, tako mi je danes simpatična tudi vsebina študentskega lista Kladivo; simpatična zaradi svoje svežine in načelnosti, čeprav je tudi razumljivo, zakaj se Kladivarji nekaterim zde preveč skrajni in prehudo radikalni, ker v svoji odprti igri nimajo kaj izgubiti.

Veljavno oceno o pojavu Kladiča in Komiteja za odkrivanje skritih konfliktov bo izrekla večja časovna oddaljenost, ko bo študirajoča mladina tudi v bodočih poklicih dokazala in potrdila načelnost svoje slovenske zavesti. Pri tem mislim na dejstvo, da mnogo zavednih dijakov in študentov po končanem šolanju pozabi na utrudljivo prisotnost na slovenskih bregovih; istočasno pa je treba ponoviti, da nobena povojna dejavnost koroških Slovencev ni tako razgibala okostenele brezbriznosti v osrednji Sloveniji kot prav nočne akcije dopolnjevanja krajevnih napisov po južnem Koroškem.

Bolj kot kdajkoli nam je danes potrebno smelo ustvarjalno tveganje v neznano, tisto tveganje, ki je bilo vedno gonilo vsakega napredka. Takšno početje vodi skozi večne dvome in iskanja, zahteva zmeraj večje miselne napore, prinaša pa zato nova spoznanja, brez katerih danes zaman razmišljamo o slovenskem jutri.

S tem v zvezi bo treba ponovno ovrednotiti smisel samostojnega slovenskega nastopa na koroškem političnem odru. V našem obdobju še posebej jasnih, predvsem pa načelnih opredelitev. Vztrajanje Narodnega sveta koroških Slovencev in Zveze slovenskih organizacij pri vključevanju v Ljudsko stranko oz. v Socialistično stranko postaja vedno bolj anahronistično, neživljenjsko; upravičenost tega prepričanja med

drugim dokazuje tudi nastop Slovenske skupnosti na Tržaškem in Goriškem. Ko dajemo prednost samostojnemu političnemu poskusu na Koroškem, se obenem zavedamo tudi morebitnih očitkov prizadetih, češ, lahko je kritizirati in priporočati iz neprizadetega ljubljanskega, tržaškega ali pariškega okolja, težje pa je živeti v središču koroškega dogajanja, se sprijazniti s stvarnostjo ter v njej sprejemati odločitve. Takšni ugovori imajo nedvomno svojo težo, drži pa tudi, da so pogledi z večjih prostorskih odmikov bolj izkristalizirani, širši, zaznavni le za bistveno in neobčutljivi za drobnjakarsko taktiziranje. Če imamo v tej prostorski oddaljenosti kakšno prednost, potem je ta prednost spoznanje, da vse povojno sodelovanje v ÖVP in SPÖ skupni slovenski stvari ni prineslo nič bistvenega, nič uporabnega, nič vzpodbudnega.

Samostojen nastop pa je iluzoren, dokler bodo edino gonilo političnega životarjenja na slovenskem Koroškem strankarski prepiri, dokler se bo naša življenjska energija trošila za medsebojne obtožbe, ki se nam od daleč zde tako nepomembne, neosnovane in žal, tipično slovenske. Ko se bodo odločujočim slovenskim domoljubom v predsmrtnem sprevidenju zazdeli slovenski interesi važnejši od strankarskih, bodo šele dane trdnejše in treznejše osnove za jutrišnjo slovensko prisotnost na drugi strani Karavank.

